

Suden suusta

Luonto-Liiton susiopus

Oppaan kirjoittajat:

Tiina Jokinen

Mervi Koskela

Outi Ovaskainen

Anu Salminen

Pälvi Salo

Sami Säynevirta

Leena Vilkkä

Toimitustyö:

Anu Salminen

Laura Manninen

Kuvitus:

Kristiina Pyörälä

Kansi ja taitto:

Lea Kettunen

Painopaikka:

Painohäme, 2006

Suden suusta

- 2 Onko suurpedoilla elintilaa suomessa?
- 3 Millainen eläin susi on?
- 8 Metsästyksestä suojeluun
- 12 Miksi sutta pelätään ja vihataan?
- 16 Miten rinnakkainelo suden kanssa olisi mahdollista?
- 21 Sudet – Suomen matkailuvaltti?
- 22 Susi ja susiryhmä – monipuolinen harrastus

Onko suurpedoilla elintilaa suomessa?

Suomessa elää neljä suurpedoiksi kutsutua eläinlajia; karhu, susi, ilves ja ahma. Yhteistä näille on lihaisan ruokavalion lisäksi se, että ne ovat maassamme harvukuisia, ja siksi erityisluojelun tarpeessa. Näitä petoja yhdistää myös se, että niihin suhtaudutaan ristiriitaisesti tai jopa vihamielisesti.

Ilveksen asiat ovat parhaimmalla tollalla. Sen kanta on rauhoituksen jälkeen kasvanut ilahduttavasti, ja metsissämme lymyileekin tätä nykyä 1050 – 1100 tupsukorvaa. Kannan kasvu on sallinut myös pienimuotoisen, pyyntilupiin perustuvan metsästyksen. Ilves ei myöskään herätä niin paljon intohimoja kuin muut suurpetomme. Se ei ole vaaraksi ihmiselle ja elelee enimmäkseen piilottelevaa elämää. Vain satunnaiset kissantapot ja muut kotieläinvahingot ovat toisinaan tuoneet ikävää julkisuutta Suomen ainoalle luonnonvaraiselle kissaeläimelle.

Karhu on vanhastaan suomalaisille pyhä eläin, johon edelleenkin suhtaudutaan pelonsekaisella kunnioituksella. Metsissämme tallustelee 810 - 850 karhua. Metsästäjien himoitsemia karhunkaatolupia jaetaan vuosittain, ja esimerkiksi vuonna 2004 kaadettiin laillisesti 72 otsoa. Karhunmetsästyksellä on myös taloudellista merkitystä, sillä eläimestä voidaan käyttää hyödyksi niin turkki kuin lihatkin.

Karhun osalta suurimmat epäkohdat ovat viime vuosina olleet laillisten jahtien yhteydessä tapahtuneet metsästyksirikkomukset, kuten emokarhun ampuminen pennuilta, sekä salametsästys. Karhun salametsästyksen motiivi on usein taloudellinen, sillä karhu on arvokasta kaup-

patavaraa pimeilläkin markkinoilla. Osa kansasta myös pelkää karhua ihan tosisaan ja haluaisi sen vuoksi pienentää kontioiden määrää.

Ahman tilanne on kaksijakoinen; sitä suvaitaan melko hyvin Itä-Suomessa, sen suomalaisen esiintymisalueen eteläosissa. Sen sijaan poronhoitoalueella ahma on vihattu ja vainottu eläin, jolle täysrauhhoitukseen ei ole tuonut todellista elämisen rauhaa. Ahma on suurpedoistamme vähälukuisin: niitä lylertää erämaissamme vain noin 135 - 140 yksilöä. Ahma tarvitsisi lisää ystäviä ja puolestapuhujia, ja sen suojelu tehokkaampaa valvontaa.

Liito-orava ja hylkeetkin häviävät kirkaasti palstatilun kuninkuuden sudelle. Suden ympärillä käydään merkillistä, tunteisiin vetoavaa kamppailua. Toisessa vaakakupissa keskustelussa on suden oikeus elää osana suomalaista luontoa ja toisessa taas ihmisten tuntema pelko omasta, lasten ja kotieläinten turvallisuudesta. Pelko on varmasti todellista, mutta kuinka todellisia sen syyt ovat, onkin jo toinen asia.

Susi on joutunut osittain myös sijaiskärsijäksi. Turhautuminen maaseudun ongelmiin ja EU:hun heijastuu Unionin suojelusta nauttivaan harmaaturkkiin. Susialueilla elävien ihmisten voi olla vaikea hahmottaa sitä, että susi on koko Suomea ajatellen uhanalainen eläin. Susikanta kun on edelleen keskittynyt itäisiin maakuntiin, joista niiden pitäisi saada jolkotella muidenkin alueiden metsiin. Susia on Suomessa 175-200 yksilöä eli vähemmän kuin saimaannorppia, mikä monelle tulee täydellisenä yllätyksenä.

Ravinnon ja fyysisen elintilan puolesta kaikilla suurpedoilla olisi hyvät elämisen edellytykset Suomessa. Niitä ei uhkaa kuin ihminen.

Millainen eläin susi on?

Susi on koiraeläinten heimoon kuuluva nisäkäs. Susi ja koira ovat alun perin olleet sama eläin, kunnes noin 135 000 vuotta sitten ihminen kesytti koiran itselleen ystäväksi ja apulaiseksi. Eriytymisestä huolimatta koiran ja suden kromosomit ovat samanlaiset. Kesykoira, joka on elänyt ihmisen hoivissa, on kuitenkin menettänyt osan villin sukulaisensa selviytymiskeinoista; aistit ovat heikommat kuin sudella ja jopa aivojen koko on pienentynyt niin, että koiran aivot vastaavat kooltaan muutaman kuukauden ikäisen sudenpennun aivoja!

Susi muistuttaa ulkoiselta olemukseltaan suurta pystykorvaa. Uros on hiukan naarasta kookkaampi: painoa sillä on keskimäärin 40kg ja korkeutta 75-80cm. Naarassuden vastaavat mitat ovat 32kg ja 70cm. Suden väritys vaihtelee harmaasta tai ruskeasta lähes mustaan. Posket ovat usein vaaleat. Häntä on pitkäkö, suora ja tuuheakarvainen. Värytyksessä saattaa olla myös sävyeroja vuodenajan mukaan, usein talviturkki on kesäturkkia harmaampi ja vaaleampi. Korvat sudella ovat siis pystyt, silmät hiukan vinot ja erotuksena suden raateluhampaat ovat pitemmät kuin koiralla.

Tärkeä lauma

Susi on laumaeläin, kuten koiraeläimet yleensäkin. Susilauma koostuu johtaja- eli alfaparista ja niiden eri-ikäisistä jälke-

läisistä. Laumassa vain johtajapari lisääntyy. Lauma elää reviiiriksi kutsutulla alueella, joka on yleensä kooltaan noin 1000 neliökilometriä. Vieraita susia ei lauman alueella suvaita, vaan ne ajetaan pois. Susi merkitsee oman alueensa koiran tavoin virtsalla.

Susilaumassa yksilöiden väliset suhteet ovat kiinteät, mutta toisaalta myös arvojärjestys ja ryhmäkuri ovat merkittävässä asemassa. Sudet kommunikoivat keskenään varsin samalla tavalla kuin koiratkin; ilmeillä, eleillä ja erilaisilla ääntelyillä. Suden ääntelyvalikoimaan kuuluu siis paljon muutakin kuin pelkästään se kuuluisin eli ulvonta.

Myös metsästys tapahtuu yhteistyönä, ja lauman jokaisella jäsenellä on metsästystilanteessa oma tehtävänsä; osa laumasta ajaa saalista, toiset pysäyttävät sen ja niin edelleen. Suden pääasialliset saaliseläimet ovat niin suuria, että metsästämisen on tapahduttava yhdessä, yksin sudella on siinä suuria vaikeuksia. Nuoren suden, joka vasta etsii omaa puolisoaan ja reviiiriään, saattaa olla erittäin vaikeaa löytää ravintoa yksinään; tällöin nälkä saattaa ajaa sen etsimään ”helppoa ravintoa” ihmisten lammassaitauksista.

Miten suden tassunjäljen tunnistaa?

Suden tassunjälki on hyvin samanlainen kuin suurella koiralla, ja näiden erottaminen toisistaan voi olla varsin vaikeaa ja vaatii harjaannusta jälkien tarkkailusta. Suden etukäpälän pituus on noin 10cm ja takakäpälän hiukan vähemmän.

Jos löydät jälkiä, joita epäilet suden jättämiksi, sinun on useimmiten seurattava niitä jonkin matkaa vakuuttuaksesi siitä, mikä eläin todella on kyseessä. Susi etenee maastossa suhteellisen suoraviivaisesti, eikä kiertele nuuhkimassa jokaista matkan varrelle tulevaa puuta. Se kulkee luonnollisesti pitkiä matkoja, eikä yleensä juokse ihmisen rinnalla. Jos taas jäljet päätyvät talon rappusille, eläin on aika varmasti koira.

Etenkin syvässä lumessa susilauma astuu edellä menijän jälkiin. Ensimmäisenä kulkeva, vahva johtajasusi ikään kuin avaa latua muille. Tällöin voi olla vaikea määrittää, montako eläintä lauman mukana oikein liikkeukaan. Jälkiä on silloin seurattava, sillä yhdet jäljet voivat esi-

merkiksi ojan yli loikatessa tai puuta kiertäessä haarautua hetkellisesti moniksi tassunjäljiksi. Jos lauma tulee tielle, jäälle tai muulle kovalle alustalle, jolla kulku on helpompaa, ne niin ikään lakkaavat kulkemasta tiukasti peräkkäin. Jäällä tai haaskan läheisyydessä sudet tassutelevat paljon ympäriinsä tai saattavat ryhtyä kieppumaan leikin merkeissä. Tällöin susia kuvittelisi jälkien perusteella olevan joskus enemmänkin kuin mitä niitä todellisuudessa paikalla ja käynyt. Sudet käyttävät usein samoja reittejä ja samassa jälkijonossa voi olla eri-ikäisiä jälkiä. Silloinkin voi olla vaikea erottaa, kuinka monta eläintä jälkeä pitkin on mennyt.

Jos seuraat aivan tuoreita sudenjälkiä, kulje päinvas-taiseen suuntaan kuin sudet. Näin et vahingossakaan häiritse susia. Älä myöskään mene sellaisen haaskan lähelle, joka on vasta osittain syöty, sillä muuten sudet eivät uskalla enää palata sille.

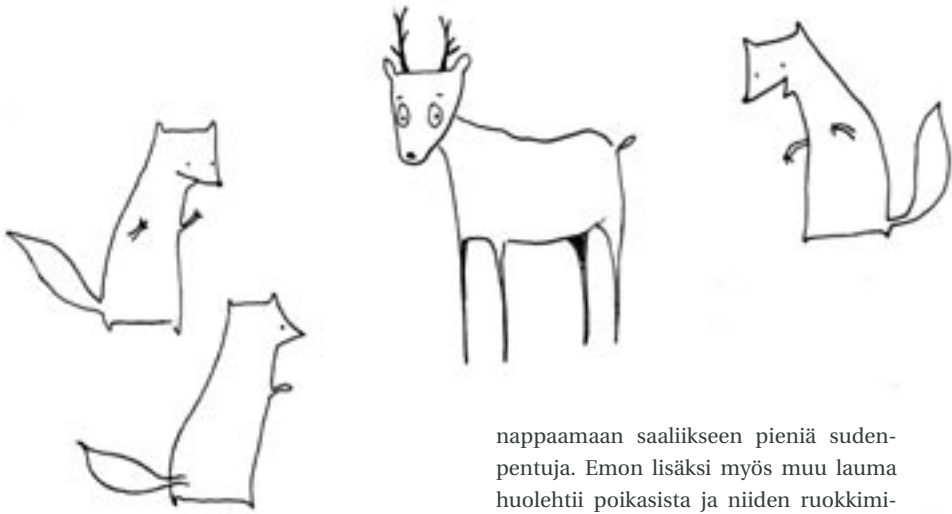
Hirvi mieliruokaa

Susi on lihansyöjä ja tarvitsee lihaa noin viisi kiloa päivässä. Suden ruoansulatuselimistö pystyy kuitenkin olemaan jopa viikon ilman ruokaa, jos ravintoa ei ole saatavilla. Toisaalta susi voi syödä kerralla jopa parikymmentä kiloa lihaa. Sen mahalaukku ja suolisto ovat siis hyvin sopeutuvaisia sen mukaan, onko ruokaa tarjolla vai ei.

Suomessa suden tärkeimmät saaliseläimet ovat hirvi ja muut sorkkaeläimet,

mikäli niitä suden elinpiirissä esiintyy. Silloin kun näitä ei ole saatavissa, sudelle kelpaavat myös pienemmät riistaeläimet kuten jänikset, myyrät, linnut ja majavat. Susi syö jonkin verran myös marjoja ja ruohoja hoitaakseen ruoansulatustaan.

Susi metsästää hirvieläimiä laumana, sillä yksinäisen suden on vaikeaa saada niin suurta saalista ilman apua. Siltikin ”hirvijahtti” on sudelle aina riski, ja joskus saalistus päättyy suden kannalta kohtalokkaasti hirven kipakkaan potkuun. Kun saalistus on onnistunut, susilauma käyt-

tää hirven varsin tehokkaasti hyväkseen, eikä tuhlaa ravintoa, ja jos lauma saa ilman häiriötä ruokailla, on hirvestä usein lopulta jäljellä vain karvoja.

Saaliikseen susi valitsee hirvistä heikoimmat, kuten vasat tai sairaat yksilöt, aina siis helpoimman saaliin. On laskettu, että yhden suden vuotuinen tarve on 5-8 hirveä riippuen muun ravinnon saatavuudesta, hirvitiheydestä susien elinalueella sekä lumen syvyydestä talvisaikaan.

Poikaset syntyvät keväällä

Susinaaras tulee sukukypsäksi noin kaksivuotiaana ja jos sopiva kumppani löytyy, se synnyttää touko-kesäkuussa keskimäärin kolmesta kuuteen sokeaa poikasta. Poikasiaan susi kantaa noin 60 vuorokautta ennen synnytystä. Sudenpennut painavat syntyessään alle puoli kiloa.

Pesäksi naaraalle kelpaavat kaikki rauhalliset ja suojaisat kolot tai louhikot. Pesiä on monesti useampia, jotta naaras voi tarpeen vaatiessa vaihtaa poikaset toiseen, turvallisempaan paikkaan, sillä ketut ja muut pienpedot pystyvät helposti

nappaamaan saaliikseen pieniä sudenpentuja. Emon lisäksi myös muu lauma huolehtii poikasista ja niiden ruokkimisesta aina puolen vuoden ikään asti, jolloin pennut alkavat itsekkin osallistua ravinnonhankintaan.

Ensimmäiset pennut jättävät synnyinlaumansa noin kymmenkuisina. Ne lähtevät etsimään itselleen vapaata reviiriä ja puolisoa. Joskus nämä vaellukset voivat viedä hyvinkin kauas synnyinsijoilta, kuten on käynyt esimerkiksi niille hukille, jotka tassuttelivat Kainuun ja Pohjois-Karjalan rajamailta aina Pohjanmaalle asti.

Omaa reviiriä etsivän suden on väistettävä laumojen reviirejä tai juostava niistä nopeasti läpi. Toisinaan myös maaston muodot, kuten isot vesistöt, voivat sanella reittivalintaa. Susi pystyy siis hyvin omin käpälin taittamaan pitkiäkin matkoja, eikä susia ole Suomessa sitkeistä huhuista huolimatta koskaan siirtoistutettu uusille seuduille.

Osa pennuista jää vielä toiseksi vuodeksi synnyinlaumaansa. Niistä tulee lapsenvahteja uusille pennuille, joita ei pieninä voi vielä jättää yksin pesälle muun lauman saalistaessa. Ennen sukukypsyyden saavuttamista näiden lapsenvahtienkin on kuitenkin jätettävä tuttu kotilaumansa, sillä alfasudet ovat lauman ainoat aikuiset.

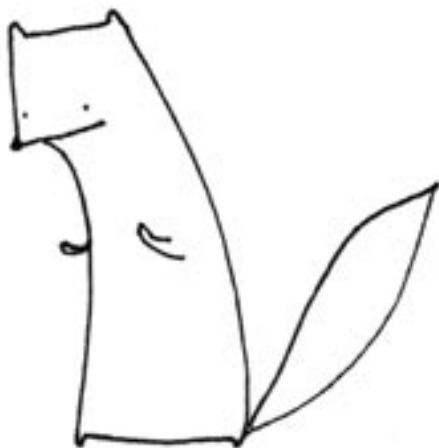
Miten susista saadaan tietoa?

Suurperotutkimuksesta Suomessa vastaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (RKTL). Vuonna 1998 Kainuussa aloitettu tutkimushanke pyrkii tuottamaan paitsi perusbiologista tietoa Suomen susikanasta, myös lisätietoa kanta-arvion pohjaksi. Tärkein tutkimusmenetelmä on susien radioseuranta. Vuosina 1998 - 2005 radiopannan on saanut yhteensä 81 eri yksilöä. Seurannassa on kuitenkin vain noin kymmenkunta sutta kerrallaan. Varsinainen tutkimusalue on vuosien aikana laajentunut Kainuusta myös Pohjois-Karjalaan ja Pohjois-Savoon.

Tutkimuksen eri osa-alueita ovat muun muassa susien syntyvyys ja kuolleisuus, reviirien koko ja niissä tapahtuvat muutokset, nuorten susien vaellukset uusille elinalueille, susien ravinnon koostumus ja susien saalistuksen vaikutus hirvipopulaatioon, susien populaatiogenetiikka sekä susien aiheuttamat vahingot. Tutkimusta rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.

Panta kertoo suden liikkeet

Sudet pannoitetaan pehmeän lumen aikaan kevättalvella. Susi väsytetään ajamalla sitä takaa moottorikelkoilla. Ajon kesto riippuu keliolosuhteista: parhaimmillaan susi saadaan kiinni vartissa, mutta mikäli hanki kantaa sutta hyvin, ajo saattaa kestää lähes tunnin. Susi pyydystetään sen kaulaan pujotettavalla vimpalla, minkä jälkeen eläin siirretään tarkoitusta varten suunniteltuun laatikkoon rauhoittumaan. Susi nukutetaan mittaamista, punnitusta sekä radiopannan ja korvamerkin laittamista varten. Toimenpiteiden jälkeen

sudelle annetaan vastalääke, ja sen annetaan toipua laatikossa ennen vapautusta kiinniottopaikalle.

Moottorikelkan ja vimpnan käyttöön perustuvan pyydystysmenetelmän on kehittänyt tutkimusmestari Seppo Ronkainen. Muualla maailmassa susien kiinniottoon käytetään muun muassa jalkanaruja, helikopteria (Ruotsi) ja verkkoja (Puola). Helikopterin käyttöä kokeiltiin myös meillä, mutta se todettiin liian epävarmaksi ja kalliiksi menetelmäksi.

Nukutettu susi saa kaulaansa GPS-GSM-pannan, joka paikantaa itsensä neljän tunnin välein satelliittien avulla. Panta kerää kuusi paikannusta, jotka se sitten lähettää lähimmän gsm-maston kautta tietokoneelle. Paikannus- ja lähetystiheyttä voidaan tarpeen mukaan muuttaa. Paikannusten tarkkuus on huippuluokkaa.

GPS-pantojen myötä erityisesti susien tappamien saaliseläinten löytäminen on helpottunut: susien päivämakaukset voivat sijaita varsin kaukana itse raadosta, mutta uuden tekniikan ansiosta paikannuksia tulee myös öisin, jolloin sudet liikkuvat. Löydetyistä hirvieläinsaaliista talletetaan iänmääritystä varten leukaluu sekä

fyysisen kunnan selvittämiseksi pala sääriiluuta. Susien ulosteista löytyvien saaliseläinjäänteiden määrittäminen antaa lisätietoa susien ravinnosta. Talvella susien jäljittäminen antaa yksityiskohtaisempaa tietoa susien kulkureiteistä ja mahdollistaa laumakoon laskemisen.

Uudet pannat ovat mahdollistaneet myös nuorten susien liikkeiden tarkemman seurannan. Suomessa pennut lähtevät yleensä jo 11 - 14 kuukauden ikäisinä synnyinlaumastaan. Tällöin ne voivat helposti kulkea 30 - 50 kilometriä yössä, ja kaikkine mutkineen matkaa voi kertyä yli 2 000 kilometriä. GPS-tekniikalla on todennettu jo toistakymmentä tällaista vaellusta.

Susikantaa arvioidaan petohavainnoista

RKTL:n vuosittain julkaisemat minimikanta-arviot perustuvat ensisijaisesti petoyhdyshenkilöiden kokoamiin petohavaintoihin. Petoyhdyshenkilöverkosto on ollut käytössä jo vuodesta 1978.

Oikean runsausarvion saamiseksi havainnoista pitäisi pystyä erottelemaan erilliset yksilöt ja laumat. Koska susien liikkuvuus on suurta, aineiston tulkinnaassa käytetään apuna muun muassa havaintopaikkaa ja -aikaa sekä yksilömäärää. Käyttökelpoisimpia ovat aineistot, joissa havainnot on tehty suhteellisen lyhyellä aikavälillä. Susien radioseuranta on tuottanut tärkeää tietoa susien liikkuvuudesta ja reviirien koosta, mikä osaltaan parantaa kanta-arvioiden luotettavuutta.

VHF- ja GPS-pannat

Radioseuranta perustuu tekniikkaan, jossa pannassa olevan akun voimalla toimiva lähetin lähettää signaalia, joka paikallistetaan vastaanottimen avulla. Ensimmäiset susien radiopannat olivat VHF-pantoja, jotka on paikannettava maasta käsin ottamalla ristikkäissuunta kahdesta eri paikasta, kuten tavallisessa koiratutkassa. VHF-signaalin kuuluvuus vaihtelee maastosta riippuen 1-20 km, joten suden kaltaisten laajoilla alueilla nopeasti liikkuvien eläinten seuraaminen on työlästä puuhaa. Ajokilometrejä kertyy helposti satoja ja suuri osa tutkimusajasta kuluu eläinten etsimiseen. Paikannusvirhe kasvaa maaston mäkyisyyden myötä tai tarkkailijan ja eläimen etäisyyden kasvaessa. VHF-pannan akku kestää noin kolme vuotta.

Vuonna 2002 käyttöön saatiin ensimmäiset GPS-pannat, joita nykyisin lähes kaikki susille asennettavat pannat ovat. Niiden avulla tietoa susien liikkeistä kertyy vaivattomasti ja tarkasti vuorokauden ympäri. Uusien pantojen myötä seurannassa voidaan keskittyä eläinten etsimisen sijasta enemmänkin saatujen paikannusten läpikäyntiin. Ongelmana on huipputekniikan pettäminen – harva panta on kestänyt koko teoreettisen elinkaarensa, joka on noin 2 vuotta. Toisinaan eläinten liikkuaessa tai maataessa hyvin peitteisessä maastossa laite ei saa yhteyttä satelliitteihin ja paikannus jää tekemättä. GPS-GSM-pannoissa on kuitenkin myös VHF-toiminto, joten satelliittipaikannuksen pettäessä voidaan eläintä vielä seurata maasta käsin.

Yhden tutkimussuden tarina: Nemo

Urossusi Nemo pannoitettiin 15.2.2000 Sotkamossa. Pannoitushetkellä se oli noin kaksivuotias, painoi 41kg ja sen säkäkorkeudeksi mitattiin 74cm. Nemon synnyinlauma on ollut seurannassa vuodesta 1999, jolloin lauman alfapari, Silmäpuoli ja sen puoliso Vaalea, pannoitettiin. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että Silmäpuoli on kyllä Nemon isä, mutta Vaalea ei luultavasti ollut sen äiti. Silmäpuolen puolisolle ilmeisesti sattui jotain Nemon syntymän jälkeen, ja Silmäpuoli pariutui uuden naaraan, Vaalean, kanssa.

Pannoituksen jälkeen Nemo ei palannut enää synnyinlaumaansa, vaan lähti naarassuden kanssa 20 - 30 kilometrin päähän Nurmekseen. Keväällä 2000 naaras synnytti neljä pentua, kaksi urosta ja kaksi naarasta. Naaras pannoitettiin 22.3.2001, ja se sai nimekseen Nadja. Samalla pannoitettiin kaksi pentua, uros Valeri ja naaras Lupu. Susilauman reviirin kooksi vakiintui noin 1 000 km².

Nemo ja sen laumaa on seurattu kohta kuusi vuotta. Laumaan on syntynyt pentuja vuosittain, ja laumasta lähteneitä nuoria pannoitettuja susia on seurattu muun muassa Sonkajärvelle (Lupu), Suomussalmelle-Kuusamoon (Nelli), Puolangalle (Nippe), Kuhmon pohjoisosiin (Niki), Kristiinankaupunkiin (Noppe) ja Pyhännälle (Neri). Lauman reviirillä ei ole laiduntavia kotieläimiä, joten kotieläinvahinkoja ei ole tapahtunut. Lauma ei ole myöskään aiheuttanut koiravahinkoja ennen syksyä 2005, jolloin sudet tappoivat yhden ajokoiran.

Sekä konfliktien vähyys että tiivis radioseuranta lienevät syitä siihen, että lauma saanut elää varsin rauhallista elämää vuodesta toiseen. Rutiiniseurannassa on kuitenkin vuosien varrella tullut vastaan myös yllätyksiä: esimerkiksi talvella 2003 lauma ulotti yllättäen retkensä vakiintuneiden reviirirajojen ulkopuolelle ja vietti kuukauden päivät Venäjällä.

Metsästyksestä suojeluun

1800-luvulla Suomen susikanta oli varsin runsas. Metsästetyistä susimääristä voi päätellä, että susia on aikanaan ellyt tuhatmäärin maamme korpiseuduilla. Vuosina 1858-1862 kaadettiin 3400 sutta. Sutta vastaan taisteltiin raudoilla ja pyydysillä, myrkyillä, aseilla, lentokoneilla ja jopa dynamiitilla. Sudenpesiä emoineen ja poikasineen tuhottiin.

Susien suurvaino asettuu vuosiin 1875-1885. Näinä vuosina maksettiin tapporaha yhteensä liki kahdesta tuhannesta sudesta. Valtion eli tuolloisen keisarillisen senaatin maksaman tapporahan lisäksi monet paikkakunnat maksoivat kunnallista tapporahaa palkintona tapetuista su-

sista ja pennuista. Turun ja Porin lääneissä valtion tapporahaa maksettiin vuodesta 1880 ja summa korotettiin sadasta markasta kaksinkertaiseksi jo samana vuonna. Myös tapporaha-alueita laajennettiin.

Näin susi hävitettiin kokonaan Etelä-Suomesta. Synnä suuren susivihaan olivat lapsensurmat. Vuosina 1920-1930 varsinaista suomalaista susikantaa ei enää ollut käytännössä lainkaan. Susi puuttui sekä turkismarkkinoilta että metsästystilastoista.

Susijahteja järjestettiin 1900-luvulla liki joka talvi, aina suurella mediakohulla. Ne kohdistuivat usein yksittäisiin susiin, joita maahan tuli itärajan takaa. Viimeinen suuri susijahti ennen suden rauhoitusta järjestettiin vuonna 1972 Hämeessä, jolloin seitsemänkymmenen miehen jahti päättyi Hämeen suden ampumiseen Tammelassa. Argumentointi lehdissä sutta vastaan perustui susipelkoon ja lasten suojelemiseen. Sudesta maksettiin tapporahaa koko maassa vuoteen 1971 asti, poronhoitoalueella ja itärajalla aina vuoteen 1975 saakka.

Lainsuojattomasta riistaeläimeksi

Susijahti herätti kiivaan keskustelun myös suden puolesta. Sudellakin alettiin nähdä oikeus olemassaoloon. Perustavanlaatuisen asennemuutoksen myötä susi rauhoitettiin syyskuussa 1973 poronhoitoaluetta lukuun ottamatta. Maa- ja metsätalousministeriö saattoi kuitenkin myöntää rauhoituksesta poikkeuksia, mikäli susi lisääntyi jollakin paikkakunnalla liikaa tai

osoittautui muuten erityisen vahingolliseksi. Tasavallan presidentti Urho Kekkonen allekirjoittaman asetuksen mukaan suden sai tappaa myös verekseltään, mikäli susi vahingoitti hevosta, nautaeläintä, sikaa tai lammasta.

Rauhoitusta kesti vuoden 1977 loppuun saakka. Sen jälkeen susia sai tappaa metsästysaikana poronhoitoalueella ja tietyissä itäisen Suomen kunnissa.

Metsästyslain uudistuksesta (1993) lähtien susi on Suomessa ollut rauhoitettu riistaeläin poronhoitoalueen ulkopuolella, ja poronhoitoalueella susi on rauhoitettu 1.4.-30.9. välisenä aikana. Vuodesta 2001 lähtien poronhoitoalueellakin susien metsästys on vaatinut pyyntiluvan.

Valtio korvaa petoeläinten, siis myös suden, kotieläimille ja poroille aiheuttamat vahingot, tosin vain vuoden aikana 250 euron omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevia säädöksiä ollaan uudistamassa.

Riistaeläinkantojen rauhoittamista, hoitoa, metsästysaikoja ja -tapoja säädellään metsästyslaissa ja metsästysasetuksessa. Yleinen periaate on, että metsästystä on harjoitettava kestäväen käytön periaatteiden mukaisesti ja niin, etteivät riistaeläinkannat vaarannu, eikä eläimille aiheuteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyksen ylin valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle (MMM).

EU:n luontodirektiivi edellyttää tiukkaa suojelua

Euroopan Unionin luontodirektiivin tavoitteena on tiettyjen lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelun tason säilyttäminen jäsenmaissa. Susi kuuluu tiukkaa suojelua edellyttäviin eli luontodirektiivin IV liitteen lajeihin. Poronhoitoalueella Suomella on kuitenkin oikeus poiketa tiukan suojelun vaatimuksista ja susikantaa voidaan säädellä. Suden metsästyksen poronhoitoalueella vaaditaan riistanhoitopiiriin myöntämä pyyntilupa.

Luontodirektiivi myös velvoittaa jäsenmaat laatimaan suojeltaville lajeille kannanhoitosuunnitelman. Suomen susikannan hoitosuunnitelma valmistuu vuoden 2005 loppuun mennessä. Hoitosuunnitelman laadinnassa on kuunneltu laajasti erilaisia susiin liittyviä alueellisia ja valtakunnallisia intressiryhmiä, ja siinä on pyritty huomioimaan sekä biologiset että niin sanotut sosiaaliset tekijät.

Erityistapauksissa tiukasta suojelusta voidaan poiketa

Vaikka susi poronhoitoalueen ulkopuolella on rauhoitettu ja tiukasti suojeltu laji, voidaan suojelusta tietyissä tilanteissa ja erityisen perustelluista syistä poiketa, ja sudelle myöntää pyyntilupa ajalle 1.11.-31.3. Edellytyksenä kuitenkin on, ettei poikkeus uhkaa lajin suotuisan suojelun tason säilymistä ja ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole. Tällöin voidaan myös

poiketa säädetyistä rauhoitusajoista.

Suden kohdalla perusteina poikkeusluville on käytetty maataloudelle ja eläintenpidolle aiheutuvaa erityisen merkittävää vahinkoa sekä uhkaa kansanterveydelle, yleiselle turvallisuudelle tai yleiselle edulle. Keskustelua aiheuttaa se, että käsitteet ”erityisen merkittävä vahinko”, ”turvallisuus tai muu erittäin tärkeä yleisen edun kannalta pakottava syy” ja muut asetuksen sanamuodot ovat hyvin laiveita ja tulkinnanvaraisia.

Maa- ja metsätalousministeriö päättää riistanhoitopiirien myöntämien pyyntilupien (poronhoitoalueella) sekä alueellisten kiintiöiden enimmäismääristä (poikkeusluvut poronhoitoalueen ulkopuolella). Näin varmistetaan, että lajien metsästys tapahtuu metsästyslaissa tarkoitettun kestävästä käytön periaatteen sekä Euroopan unionin luontodirektiivin mukaisesti. MMM voi lisäksi antaa erikseen lupiin liittyviä tarkempia määräyksiä, esimerkiksi luvan kohdentaminen vain rajatulle alueelle tai tiettyyn susiyksilöön. Näillä määräyksillä ei kuitenkaan ole juridista sitovuutta: metsästyslaissa tai -asetuksessa ei ole määritely rangaistusta määräysten rikkomisesta.

Suotuisan suojelun tason määrittely eri lajeilla on yksi tämän hetken biologisen tutkimuksen kuumista ja vaikeista kysymyksistä. Yksi keskeisistä ongelmista on elinvoimaisen minimikannan määrittely; kuinka suuri lajin kannan tulisi vähintään olla, ettei se tulevaisuudessa, esimerkiksi lähimpään sataan vuoteen, todennäköisesti kuole sukupuuttoon? Sopivan elinympäristön lisäksi lajin säilymiseen vaikuttavat muun muassa ravinnon määrä, syntyvyys ja kuolleisuus, tulomuutto ja poismuutto sekä kannan geneettinen rakenne.

Susi lakikirjassa ja suojelusopimuksissa

Metsästyslaki: susi on rauhoitettu riistaeläin poronhoitoalueen ulkopuolella, ja poronhoitoalueella susi on rauhoitettu 1.4. - 30.9. välisenä aikana.

Poliisilaki: Poliisilla on oikeus lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisten hengelle tai terveydelle. Suomessa on myönnetty sudelle kaatolupia tämän säädöksen puitteis-

Rikoslaki: "... suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilanteessa sallittu..." Tällaiseksi on tietyissä tilanteissa katsottu esimerkiksi koiraa uhanneen suden ampuminen.

Suomen perustuslaki 20 §: Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille."

EU:n luontodirektiivi: Susi kuuluu tiukkaa suojelua edellyttäviin eli luontodirektiivin IV liitteen lajeihin.

Luontodirektiivissä määritelty suotuisan suojelun taso on:

"...eri tekijöiden yhteisvaikutus, joka voi vaikuttaa lajin kantojen levinneisyyteen ja lukuisuuteen pitkällä aikavälillä jäsenvaltion alueella..."

Lajin suojelutaso on suotuisa, kun sen kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisen elinympäristönsä elinkel-
poisena osana, kun sen levinneisyysalue ei pienene, eikä ole vaarassa pienentyä enna-
koitavissa olevassa tulevaisuudessa, ja kun lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi
on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö."

Perusteita poikkeuslupien myöntämiselle voivat olla (Metsästysasetus 28 §)

1. luonnonvaraisen eläimistön tai kasviston säilyttämiseksi
2. maataloudelle, metsätaloudelle, kalastukselle, eläintenpidolle tai muulle omaisuudelle aiheutuvan erityisen merkittävän vahingon estämiseksi
3. kansanterveyden, yleisen turvallisuuden tai muun erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien taloudelliset ja sosiaaliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle, sekä
4. tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusta tiettyjen yksilöiden ottamiseksi

Suomen lajien uhanalaisuusraportti (2001): susi on erittäin uhanalainen laji. Suden merkittävin uhanalaisuuden syy ja uhkatekijä on metsästys.

Bernin sopimus: Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön ja niiden elinympäristön suojelua koskeva yleissopimus, joka kohdistuu ensisijaisesti uhanalaisiin lajeihin. Edellyttää valtioita toimimaan niin, että lajien kannat pysyvät ekologisilla, tieteellisillä ja sivistyksellisillä vaatimuksilla vastaavalla tasolla. Suomella on poikkeuslupa olla soveltamatta sopimusta suteen ja karhuun.

Biodiversiteettisopimus: Suomi on sitoutunut edistämään biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa.

Syyskuussa 2005 Euroopan yhteisöjen tuomioistuin nosti kanteen Suomea vastaan, koska se katsoo, ettei Suomi ole noudattanut luontodirektiivin suden metsästystä koskevia määräyksiä.

Miksi sutta pelätään ja vihataan?

Useat intiaaniheimot pitivät sutta totemieläimenään, monen shamaanin voimaeläin oli susi ja pelätty sotapäällikkö Tsingis-kaani uskoi polveutuvansa sudesta. Miksi monien ihailema ja palvoma eläin muuttui aikojen kuluessa vihatuksi henkipatoksi?

Yksinkertaistaen voisi sanoa, että avain suden kunnioittaminen lakkasi, kun siirtyttiin maanviljelyskulttuuriin. Niin kauan kuin ihmiset saivat elantonsa metsästämyllä ja keräilemällä, susi oli arvostettu metsästyssaalis ja kunnioitusta herättävä peto, mutta kun ihminen alkoi kasvattaa karjaa, hänellä ei ollut enää mitään positiivista odotettavissa suden taholta.

Susi on isokokoinen koiran villi sukulainen ja peto, joka käyttää erilaisia saaliseläimiä sen mukaan, mitä on tarjolla. Juuri näistä ominaispiirteistä johtuvat ristiriidat ihmisen ja suden välillä. Suurena petoeläimenä susi näyttää pelottavalta. Se kykenee ryhmässä saalistaessaan tappamaan täysikasvuisen monisatakiloisen hirven. Lampaat ja naudat ovat sudelle siten sopivan kokoisia saaliita. Ja kuten kotikoiramme, susi on sosiaalinen laumaeläin, joka vartioi ja puolustaa reviiriään. Etenkin pula-aikoina susi oli hirvestäjälle

ikävä kilpailija, joka saattoi estää saamasta paistia pataan.

Usein susikeskustelussa törmää kysymykseen, mihin niitä susia muka tarvitaan. Hedelmällisen keskustelun käyminen tuossa tilanteessa ei useinkaan onnistu, vaikka vastaus sinänsä onkin helppo. Sudella tulisi olla samanlainen oikeus elää maassamme kuin millä tahansa muulla alkuperäisluontoon kuuluvalla lajilla.

Susi söi Punahilkkan isoäidin

Koira-, kotieläin- ja jopa ihmisvahingot aiheuttivat sudelle huonon maineen. Pahaksi onneksi hukka on saanut kärsiä myös siitä riippumattomista luuloista ja peloista. Vielä nykypäivänkin ihmisen mielissä totuus ja taru sekoittuvat merkilleksi vyyhdeksi, jonka koko koostumusta ei välttämättä edes itse ymmärrä tai tunnista.

Menneinä vuosisatoina ihmissudet olivat totisinta totta koko Euroopassa – ainakin ihmisten mielissä. Noitavainojen yhteydessä myös epäiltyjä ihmissusia poltettiin joukoittain rovioilla, viimeinen niinkin myöhään kuin 1700-luvulla. Paikoitellen oikeidenkin susien massiivisia jahteja perusteltiin sillä, että se toimi suoja-keinona ihmissusia vastaan.

Tutkimusten mukaan lapset yhdistävät eläinsatujen hahmojen ominaisuudet to-

dellisiin eläimiin. Niinpä Isot Pahat Sudet antavat lapsille rakennusaineita, jotka vaikuttavat heidän käsityksiinsä oikeista hukista.

Kuinkahan montaa lasta on peloteltu sanomalla, että ellei tämä pysy pihapiirissä ja ole kiltisti, susi tulee ja vie? Hyvää tarkoittanut varoittelu, jolla yritettiin estää lasten eksyminen metsään, on saanut yhä uudet sukupolvet tuntemaan kauhua metsäneläimiä kohtaan. Pelot ovat pysyneet mielissä lasten vartuttua aikuisiksi ja ne ovat usein puolihuolimattomasti siirtyneet sukupolvelta toiselle.

Ihmiseen kohdistuneet vahingot ja petopelko

Suomalainen susi on ihmisarka. Tuoreimmat tapaukset, joissa susi on hyökännyt ihmisen kimppuun, tunnetaan 1800-luvulta, jolloin susien uhreina arvioidaan menehtyneen yhteensä 77 - 78 ihmistä. Lehdistön ansiosta parhaiten tiedossa ovat säilyneet tapahtumat Varsinais-Suomessa. Turun seudulla todennäköisesti kaksi sutta aiheutti 22 lapsen kuoleman vuosina 1879 - 1882. Lounaisen Suomen lisäksi ihmisiä joutui uhreiksi ainakin Käkisalmeilla, Kivennavalla ja Tampereen seudulla.

Näiden poikkeuksellisesti käyttäytyneiden susien alkuperästä, terveydentilasta tai lajipuhtaudesta on säilynyt vain vähäisiä tietoja. Tuolloin saattoi esiintyä susia, jotka olivat pyynti- ja tapporahakäytännön takia menettäneet ihmisarkuutensa. Sudet oli helpointa pyytää kesällä pentuina pesällä ja pitää tarhassa talveen asti. Talvella pyydetyistä susista sai kaksinkertaisen tapporahan ja lisäksi talviturkki oli kesäturkkia arvokkaampi. Näistä tarhoista toisinaan karkasi ihmiseen

tottuneita susia. Myös vähiin metsästetty hirvikanta vaikeutti suden ravinnonsaantia ja houkutteli ihmisen läheisyyteen. Raivotaudin eli rabieksen saaneet sudet aiheuttivat edellä mainittujen lisäksi ihmisten kuolemia.

Suuret pedot herättävät huolestuneisuutta omasta ja omaisten turvallisuudesta. Kokonsa puolesta ne voisivat aiheuttaa ihmiselle vaaratilanteita, joiden pelko saattaa rajoittaa elämää. Vaikka susi elää myös ihmisten asuttamilla alueilla, ne pyrkivät välttelemään ihmistä käyttämällä liikkumiseen pääasiassa asumattomia alueita ja liikkumalla hämärissä. Pelko voi tästä huolimatta estää menemästä iltaisin pimeällä ulos, tai aiheuttaa ylimääräistä huolta marja- ja sienireissuilla sekä muutoin metsissä liikuttaessa.

Toisinaan suden asuttamien alueiden kunnat ovat katsoneet tarpeelliseksi järjestää lapsille koulukyytejä lyhyemmillekin matkoille petopelon vuoksi. Tästä on aiheutunut kunnille lisäkustannuksia. Joillakin paikoilla kyytejä ei ole järjestetty, mutta vanhemmat ovat saattaneet kuljettaa lapsiaan omilla kyydeillään.

Pelko susia kohtaan voi olla osin periytyvää, osin tietämättömyyttä ja pelkoa tuntematonta kohtaan, mutta osin se on ympäristön esimerkin voimalla opittua. Nykyajan ihmisellä ei ole kokemusta suden vaarallisuudesta ihmistä kohtaan, mutta lehdistä lukemamme perusteella on voinut muodostua vääristynyt kuva sudesta. Hirven tai koiran tappaminen on usein tuomittu epänormaalisti ja vaaralliseksi käyttäytymiseksi. Tietynlaista luonnosta vieraantumista kuvastaa se, että nykypäivänä sanomalehdet ovat uutisoineet hyvinkin myötälävään sävyyn sen, jos susi on saanut saalista: "Verenhimoinen susi raateli hirven."

Hukka syntipukkina

Susi on kiistatta aiheuttanut ihan oikeitakin ihmisvahinkoja, mutta sen tiliin on laitettu myös sellaisia ikäviä tihutöitä, joita se ei ole tehnyt. Jos joku katosi jälkiä jättämättä, on arveltu susien ilman muuta syöneen onnettoman uhrin. Toisinaan murhia ja itsemurhia on peitelty tekemällä sudesta syntipukki. Ennen nykyaikaista kuolemansyyn tutkimusta on lisäksi ollut melkoisen mahdotonta sanoa kaikissa tapauksissa, ovatko eläimet tappaneet uhrin, vai ovatko ne vain syöneet sitä kuoleman jälkeen.

Näissä asioissa miesmuisti on myös harvinaisen pitkä. Suden 1700- ja 1800-luvuilla aiheuttamia todellisia tai kuviteltuja kuolemantapauksia muistellaan vieläkin. Perimätietoa muista noin kaukaisista asioista ei juuri enää elä, ehkä sotakertomuksia lukuun ottamatta.

Porot, lampaat ja naudat pikaruokana

Tuotantoeläimistä poroon kohdistuu eniten suurpetojen aiheuttamia vahinkoja. Porot laiduntavat vapaana metsissä ja tuntureilla. Poroja on paljon, eivätkä ne ole yhtä voimakkaita ja ketteriä kuin alkuperäiset villit peurat. Sudet tappavat poroja muutamia satoja vuosittain,

mistä aiheutuu taloudellisia menetyksiä poroelinkeinonharjoittajalle. Jotta pedon tappamasta porosta saisi korvauksen, on poromiehen löydettävä kuolleet porot. Tähän järjestelmään ollaan tosin parhailaan tekemässä muutoksia.

Suomessa lammas- ja karjatalous perustuu pitkälti kesäiseen laiduntamiseen. Nautakarja laiduntaa ulkona aidatulla laitumella, jota kiertää usein vain yksi sähkölanka. Lämpaita pidetään verkko- tai lanka-aidan takana. Aitoja ei ole yleensä suunniteltu pidättelemään suurikokoisia petoeläimiä. Laitumet voivat olla laajoja ja sijaita kaukanakin pihapiireistä.

Ihmisen jalostamat lampaat ja naudat ovat etäänntyneet alkuperäisistä villeistä lajeistaan luonteeltaan. Ihmisen kasvattamalla eläimillä ei ole ollut tarvetta suojautumiskeinoille petoja vastaan, niistä on tullut kesyjä ja kömpelöitä. Sudelle aidan sisäpuolella olevat kotieläimet edustavat mitä tahansa saalista, usein hyvin helppoa sellaista. Sudella ei ole keinoja tehdä eroa villien sallittujen saaliiden ja ihmisen kasvattamien tuotantoeläinten välillä.

Suurin osa susien aiheuttamista kotieläinvahingoista kohdistuu lampaisiin. Yleensä vahinko kohdistuu muutamaan tai alle kymmeneen eläimeen, mutta yksittäistapauksissa voi kymmeniä lampaita menehtyä susilauman hyökkäyksen seurauksena. Lammasvahinkoja sattuu harvakseltaan ja ennalta arvaamatta. Joitakin nautoja joutuu myös saaliiksi silloin tällöin.

Helppo saalis voi villiinnyttää saalistamaan varastoon. Toki osansa ottavat luonnon muut haaskansyöjät: korpit, varikset, ketut, ahma, ilves, karhu ja monet pienemmät raadonsyöjät. Varastoon saalistaminen on sopeutuma luonnon epävarmoihin olosuhteisiin, eivätkä pedot ta-

pa turhaan. Syötävää on kerättävä silloin, kun sitä on, eikä sitä yleensä ole luonnossa suurina määrinä helposti saatavilla.

Usein ihminen kuitenkin puuttuu tähän suden luomaan ruokavarastoon. Susi tulee yleensä häirityksi melko pian, jolloin se ei pysty hyödyntämään kovinkaan paljon saaliistaan.

Metsästys- ja pihakoirat vaarassa

Koira on kesytetty sudesta. Susi on laumaeläin, joka puolustaa reviiiriään. Koira edustaa uhkaa reviiirillä, vierasta, joka on poistettava. On myös mahdollista, että koira on saalis, joka on yksinäisen sudenkin usein helppo saada kiinni. Koira saattaa haukunnallaan ilmaista susille läsnäolonsa reviiirillä. Tämä voi houkutelaa sudet paikalle katsomaan ja poistamaan kutsumattoman vieraan. Toisinaan sudet voivat lähteä seuraamaan koiraa jälkiä myöten.

Tilastot kertovat, että koiraroduista eniten susien aiheuttamia vahinkoja on tapahtunut suomenpystykorville ja suomenajokoirille, mikä kertoo paitsi näiden rotujen yleisyydestä myös siitä, että vahinkoriski on suurin metsästyskäytössä, jossa koira voi olla etäälläkin isännästään.

Koiran menettämisen pelosta monet välttävät metsästämistä koiran kanssa susialueilla, mikä on osaltaan vähentänyt vahinkoja. Itä-Suomessa koirakokeiden järjestäminen on hankaloitunut, koska monet harrastajat eivät uskalla tuoda koi-

riaan riskialueille, ja haukku- ja ajokokeet kärsivät osanottajapulasta. Metsästys on kuitenkin esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa tärkeä ja suosittu harrastus.

Koiria on joutunut suden suuhun myös pihoista. Koira on tällöin ollut joko liekaan kytkettynä tai valvomattomana irrallaan yksin illalla tai yöllä pihalla. Yleensä kyseessä ovat nuoret omaa reviiiriä haeskelevat sudet, jotka eivät vielä ole kehittyneet metsästystaidoiltaan, ja joilla ei ole laumaa tukenaan. Nämä nuoret yksilöt käyttävät sitä saalista, jota on helpon saatavilla. Pihalla liekaan kytketty koira on helppo kohde. Nälkäinen susi on rohkeampi, sillä uskaltautuminen pihaan voi mahdollistaa ravinnon saannin ja hengissä säilymisen todennäköisen nälkiintymisen sijaan. On myös epäilty, että tietyt sudet ovat oppineet hakemaan koiria pihoista. Tästä syystä vahinkojen ennaltaehkäisy on ensiarvoisen tärkeää.

Ihmisiin tarttuvat taudit

Sudet saattavat kantaa joitakin sairauksia, jotka voivat tarttua myös ihmiseen. Raivotauti on viruksen aiheuttama keskuhermostosairaus, joka voi tarttua kaikkiin nisäkkäisiin. Tauti leviää sairastuneen eläimen pureman välityksellä. Suomi on ollut raivotaudista vapaa vuodesta 1991

lähtien. Tautia esiintyy Virossa ja Venäjällä supikoirissa, ketuissa ja susissa, mutta myös kissoissa, koirissa ja susissa kotieläimissä. Taudin leviämistä Suomeen luonnonvaraisten eläinten mukana on esitetty Suomen kaakkoisrajalla pienpetojen syöttirokotuksin.

Hirviekinokoppi (*Echinococcus granulosus*) on pienikokoinen heisimato, joka käyttää pääisäntänään sutta ja mahdollisesti koiraa, sekä väli-isäntänä hirvieläintä. Myyräekinokoppia (*E. multilocularis*) ei esiinny Suomessa, mutta loista esiintyy Tanskassa ja Pohjois-Venäjällä. Pääisäntänä loisella on kettu, mutta myös esimerkiksi susi voi toimia pääisäntänä. Väli-isäntiä ovat jyrjsijät. Molemmat loiset voivat tarttua ihmiseen ja aiheuttaa vakavan sairastumisen. Hirviekinokopin tartuntariski on kuitenkin erittäin pieni.

Miten rinnakkainelo suden kanssa olisi mahdollista?

Suomessa ei ole niin laajoja erämaita, että sudet voitaisiin jollakin keinolla rajata elämään kaukana ihmisasutuksesta. Se ei olisi myöskään kovin luonnollinen ratkaisu, sillä tavoitteena tulisi tietenkin olla mahdollisimman suuren monimuotoisuuden säilyttäminen kaikissa metsissämme. Susi

ei myöskään vaadi koskemattomia aarniometsiä elääkseen niin kuin niin monet muut uhanalaiset lajimme, päinvastoin se seurailee hirviä mielellään taimikoille.

Sudet pyrkivät mahdollisuuksiensa rajoissa kuitenkin välttämään ihmisasutusta ja liikennöityjä teitä ja ylipäättään karttavat ihmistä. Tiheämmin asutetuilla seuduilla kohtaamisia ei aina voi välttää, ja olisi syytä muistaa myös se, ettei jonkun pihan tai tien poikki oikaiseminen vielä tee sudesta häirikköä.

Susipelko ja elämänlaatu

Vaatimuksia susien määrän vähentämisestä on toisinaan perusteltu sillä, että susien aiheuttama vaara ja pelko huonontavat susialueiden ihmisten elämänlaatua. Kenenkään pelkoa ei pidä väheksyä, se on pelkääjälle totisinta totta. Pelkoihin voi kuitenkin vaikuttaa ja olisikin tärkeää, että lisäämällä oikeaa tietoa voitaisiin päästä eroon epärealistisista pelon aiheista. Susi ei mitä suurimmalla todennäköisyydellä tule hakemaan lasta koulun pihalta välitunnilla, eikä se vaani liiterin takana odotellen ilta-askareille navettaan menevää emäntää. Todellisiin huoliin pohjautuva pelkokin on liennytettävissä estämällä kotieläin- ja koiravahingot ennalta.

Ne syyt, jotka saattoivat vaikuttaa siihen, että susi 1800-luvulla kävi ihmisen kimppuun useita kertoja, ovat tänä päivänä kaikki toisin. Susilla on erinomainen ravintotilanne, eritoten hirviä ja valkohäntäpeuroja on ainakin teillä liikkujien ja metsänomistajien mukaan jopa aivan liikaa. Ihmiskasutuksen läheisyydessä jatkuvasti oleilevat sudet poistetaan nopeasti ja samoin tehdään maastossa tavatuille koira-susille. Koira-susien pitämistä lemmikkinä tai työeläimenä pitäisi silti valvoa

nykyistä tiukemmin. Rabies on saatu hyvin kitkettyä maastamme ja rokotesyötien kylväminen maastoon estää taudin uudelleen leviämistä.

Niinpä todennäköisyys sille, että meitä luontaisesti karttava susi kävisi ihmisen kimppuun, on häviävän pieni. Ihminen ei ole sudelle luontainen ravintokohde. Liikenne ja vaikkapa kotitapaturmat ovat ihmiselle moninkertainen riski suteen verrattuna. Sutta vaarallisempia eläimiäkin on useita, kuten vaikkapa kyy, ampieiset tai kotikoirat.

Kotieläinvahinkoja voidaan estää

Sudet saadaan pidettyä poissa laiduntavien kotieläinten kimpusta sähköistetyllä petoaidalla, josta on turvaa myös muiden petojen varalta. Susiaitaan johdetaan voimakas sähkövirta, joka ei kuitenkaan ole eläimille vaarallisen suuri. Susiaidan sähkövirta on kuitenkin tuntuvasti tavallista paimenpoika-järjestelmää vahvempi. Tavallinen, sähköistetty karja-aita ei siis ole sama asia kuin susiaita. Sähkövirran suuruuden lisäksi erona on sähköä johtavien lankojen määrä ja se, että susiaita tehdään enemmän maaston muotoja myötäileväksi.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee susiaitojen rakentamista rahoittamalla aitamateriaalien hankintaa. Riistanhoitopiirien tulisi omalla alueellaan neuvoa aitojen pystytyksessä, jakaa tietoa tarjolla

Toimiva susiaita

Toimivimmassa susiaidassa on viisi metallilankaa ja kaksi kuitunauhaa päällekkäin. Kuitunauhan merkitys on ensisijassa se, että se erottuu metallia paremmin maastossa ja siten estetään esimerkiksi hirviä juoksemasa vahingossa aitaan päin. Ylimmän langan tulee olla yli metrin korkeudella ja alimman noin 15cm maasta. Susi yrittää aidoista läpi ensisijassa kaivautumalla, joten alin lanka on siksi laitettava riittävän alas. Aitalangat eivät tietenkään saa koskettaa mistään kohdasta maata tai esimerkiksi puun oksaa, koska silloin sähkövirta purkautuu pois aidasta.

Aitaa pystytettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota maaston muotoihin, jotta esimerkiksi ojan tai notkon kohdalla se ei ole liian ylhäällä tai toisaalta vaikkapa rinteessä liian matalalla. Tukevat puutolpat pitävät aidan paikoillaan. Kulmatolppiin kiinnitetään lisäksi kiristimet, jotta vähitellen löystyvä metallilanka voidaan kiristää uudelleen sopivan kireäksi.

olevista mahdollisuuksista ja hoitaa materiaalien toimitusten järjestelyjä. Eri riistanhoitopiirien välillä on kuitenkin vielä suuria eroja.

Susiaitojen rakentamisen suurin este on etenkin aiemmin ollut avustusrahan niukkuus. Rahan riittävyys voi edelleenkin nousta polttavaksi ongelmaksi, jos su-

det onnistuisivat levittäytymään toivotulla tavalla uusille alueille, joilla on paljon karjatiljoja.

Toinen susiaitoihin liittyvä pulma on se, ettei ministeriö rahoita aidan pystytyksestä aiheutuvia kuluja. Susiaidan rakentaminen on paljon työläämpää kuin muiden, tavallisten karja-aitojen. Niinpä susiaidan rakentaminen talonväen omin voimin voi olla ylivoimaista. Luonto-Liiton Susiryhmä ja eräät muut järjestöt ovat monina kesinä järjestäneet susiaitatalkoi- ta, joissa vapaaehtoiset ovat pystyttäneet suoja-aitoja. Vapaaehtoisvoimin ei valitettavasti pystytä kuitenkaan auttamaan läheskään kaikkia niitä tilallisia, jotka apua haluaisivat.

Osa karjankasvattajista ei usko susiaitojen tehoon tai halua niitä muista syistä. Tässä suhteessa naapurien esimerkki ja ajatukseen tottuminen varmasti kuitenkin muuttaa asenteita vähitellen.

Koiravahingot tulisi minimoida

Koirien menettäminen hukille on siinä mielessä kenties ikävin susivahinko, että koira on monelle kuin perheenjäsen ja sen kuolema herättää paljon tunteita. Tunteet purkautuvat ymmärrettävästi usein vihan sutta kohtaan. Kaikkien osapuolten kannalta olisi siis parasta, jos koiravahingot saataisiin minimoitua.

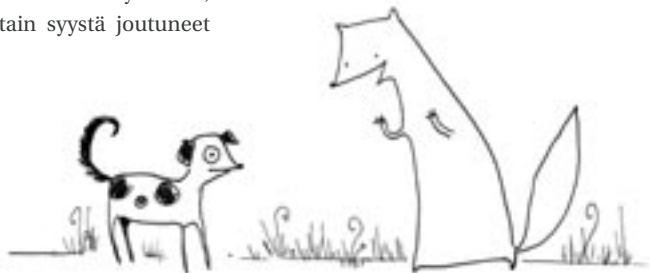
Pihalta koiran napanneista susista 75% liikkui yksin. Monet ovat nuoria yksilöitä, jotka ovat joko jostain syystä joutuneet

ennenaikaisesti eroon laumastaan tai ovat juuri itsenäistymässä. Keskenkasvuinen susi ei usein saa muuten ruokaa itselleen kuin tulemalla pihapiiriin. Salametsästäjät ovat useissa tapauksissa ampuneet pihoihin myöhemmin tulleiden pentujen vanhemmat ja edesauttaneet näin vahinkojen syntymistä.

Kotipihalle koiran turvaksi pitäisi susialueilla rakentaa tukeva metalliverkkoaitaus, ellei sitä oteta yöksi sisään. Tällä yksinkertaisella keinolla pystytään vahinkoriskiä pienentämään merkittävästi. Koiraa ei missään tapauksessa saisi jättää pihaan yöksi irti saati liekaan. Susi saa pakenevan koiran aina halutessaan kiinni, eikä juoksunarussa oleva eläin edes voi juosta.

Metsästyskoirien osalta vahinkojen torjunta on monimutkaisempaa. Susi voi kokea metsässä vastaan tulevan koiran joko kilpailijakseen, joka täytyy tappaa, tai susi voi syödä sen kuten minkä tahansa saaliseläimen. Kaikkein tavallisin tapaus on kuitenkin se, että susi havaitsee koiran, muttei reagoi siihen mitenkään.

Niillä alueilla, joilla on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen pannoittamia tutkimussusia, metsästäjät voivat soittaa susitietopuhelimeen, josta he saavat tiedon siitä, millä alueella sudet eivät ole. Näin he voivat suunnata metsästyksen sellaisille alueille, joilla susiriski on sil-

lä hetkellä pienempi. Susitietopuhelin ei tietenkään toimi koko maassa, koska tutkimussusia ei ole kaikkialla. Pantaseurannan lisääminen vaatisi lisärahoitusta susitutkimukselle, mikä olisi muutenkin perusteltua - antaahan tutkimus jatkuvasti uutta tietoa susien käyttäytymisestä ja tarjoaa sitä kautta kenties ratkaisuja ongelmiin.

Niillä alueilla, joilla susitietopuhelin ei ole käytössä, voidaan lumen tultua tarkastaa jäljistä suunniteltu metsästysmaasto etukäteen sen varmistamiseksi, etteivät sudet ole lähellä. Jos jo ennen jahtia löydetään tuoret sudenjaljet, paikkaa on syytä vaihtaa ennen kuin koira päästetään irti.

Syksyllä 2005 oli ensi kertaa kokeilu-käytössä suomalaisen keksijän Jussi Aron suunnittelemaa koirien sähköisiä turvaliivejä. Liivin sisään on kiinnitetty virtapiiri, jonka voimanlähteenä on tavallinen paristo. Jos susi tarttuisi koiraan, se saisi liivistä sähköiskun. Liivi vaatii vielä lisäkehittelyä, jotta se saataisiin paremmin istuvaksi, mutta tämä ja mahdolliset muut turvavarustekokeilut voivat varmasti tulevaisuudessa auttaa pienentämään koirien riskiä joutua suden suuhun.

Myös yksinkertaisilla metsästyskäytäntöihin liittyvillä ratkaisuilla voidaan vähentää vahinkoriskiä. Koirillakin on nykyään paikantimia, joiden avulla ne löydetään ja saadaan pois metsästä mahdollisimman nopeasti. Koira onkin syyttä ottaa pikaisesti kiinni. Sitä ei missään tapauksessa saisi myöskään jättää yöksi metsään.

Jos samana päivänä on tarkoitus ampua vaikka kaksi jänistä, tulisi ensimmäisen jahdin jälkeen ottaa koira kiinni ja siirtyä esimerkiksi autolla riittävän kauas ensimmäisestä paikasta. Näin varmistetaan se,

ettei susi ole jo valmiiksi koiran lähellä uuden ajon alkaessa. Koiran haukku voi houkutella susia lähemmäs.

Metsästyskoiravahingoista puhuttaessa kannattaa muistaa, että maastossa koirille tapahtuu huomattavan paljon myös muita vahinkoja. Koiria kuolee vuosittain metsästysonnettomuuksissa, hukkuu tai jää ajon yhteydessä auton alle. Susi ei siis ole metsästyskoiran ainoa ongelma.

Petovahinkokorvauksia kehitetään

Tähän asti koira- ja kotieläinvahingoissa on ollut vuosittainen 250 euron omavastuu. Valtio on korvannut suden aiheuttamat vahingot vain tuon summan ylittävältä osuudelta. Lisäksi vahingon selvittämiseksi vaaditut eläinlääkärin kulut ovat jääneet vahingonkäräjien maksettaviksi. Järjestelmää ollaan parhaillaan muuttamassa ja mikäli valmisteltu laki menee eduskunnassa läpi, vahingot tullaan jatkossa korvaamaan kokonaan ja myös todistelukulut, esimerkiksi eläinlääkärinmaksut, sisältyvät korvauksen piiriin.

Keskeisimmät asiat sudensuojelun edistämisessä juuri nyt:

Susivahinkojen ennaltaehkäisy:

- metsästyskoirien suojaaminen
- susiaitojen rakentamisen tehostaminen

Salametsästyksen saaminen kuriin:

- salametsästys rikkoo susilaumoja ja lisää kotieläinvahinkoja
- salametsästys vaikeuttaa susitutkimusta, kun pantasusia ammutaan
- salametsästys estää laumojen syntymistä uusille alueille

Susivihan ja –pelon vähentäminen:

- oikea tieto vähentää pelkoa
- pelon väheneminen parantaa susien sietämistä

Susikannanhoidon käytännön toteutuksen saaminen kestäväälle pohjalle:

- pyynnin kohdistaminen oikeasti haittaa toistuvasti aiheuttaviin yksilöihin
- laumojen pitäminen ehjinä
- susien uusille alueille leviämisen mahdollistaminen

Valmistelussa oleva laki muuttaisi myös porovahinkojen korvausjärjestelmää. Jos laki hyväksytään, palikunnille maksetaan jatkossa tietyn laskentakaaavan mukaan määrääntyvä korvaus poronvasojen hävikkiriskistä. Suurpetojen viemien vasojen raatoja ei tarvitsisi enää löytää korvauksen saamiseksi, vaan riskin suuruuden perusteella poronomistajat saisivat ilman muuta korvauksen.

Poistopyynti on viimeinen keino

Mikäli jokin susiyksilö tai lauma suorastaan erikoistuu koirien tai kotieläinten syömiseen, se tai ne on syytä poistaa, käytännössä ampua. Näin estetään asenteiden kärjistymistä kaikkia susia kohtaan ja saadaan toisaalta jatkuvat vahingot loppumaan. Susien ampumisen pitäisi olla vasta viimeinen keino, ensisijassa vahinkoja tulisi kaikin käytössä olevin keinoin koittaa estää.

Jos jollekin sudelle on saatu kaatolupa, olisi ehdottomasti varmistettava, että jahdin kohteena on juuri tämä oikea yksilö. Jos metsästysalue kuuluu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen susitutkimuksen piiriin, oikean eläimen sijainti tulisi selvittää yhdessä tutkijoiden kanssa.

Jos on tarkoitus ampua koko lauma, jahti pitäisi aloittaa nuorista yksilöistä. Johtajapari ei ahdistettunakaan jätä reviiriään ja on siten helpommin löydettävissä myöhemminkin. Nuoret yksilöt voivat sen sijaan yksin joutuessaan harhailla pitkiinkin matkojen päähän.

Sudet – Suomen matkailuvaltti?

Jos paikkakunnalla jolkottelee susia, kuka tahansa osaa luetella niiden negatiiviset vaikutukset ja sellaisiksi kuvitellut helposti. Usein ei sen sijaan muisteta miettiä sitä, mitä positiivista susien läsnäolosta voisi alueelle koitua.

Susissa on runsaasti matkailullisia mahdollisuuksia, joita Suomessa on toistaiseksi hyödynnetty erittäin vähän. Suden ympärille kannattaisi rohkeasti luoda uusia matkailutuotteita, etenkin kun luontomatkailu on kaiken aikaa kasvava talouden ala.

Luonto-Liiton susiryhmä on monina talvina järjestänyt Susihihdot, tapahtuman, jonka tarkoituksena on hiihdellä suurpe-tojen jäljillä. Hiihdot ovat kiinnostaneet ihmisiä laajalti myös oman jäsenistön ulkopuolella ja hiihtäjiä on tullut ulkomailta asti. Susiryhmän hiihtotapahtuma ei ole mikään oikea matkailutuote, mutta samoista aineksista sellaisen voi tehdä.

Matkailuyrittäjän järjestämällä elämys-hiihdolla turistit majoittuvat mukavasti hotelliin tai korkeatasoisiin mökkeihin. Matkan hintaan kuuluvat tietenkin laadukkaat ateriat majoituskohteessa sekä tunnelmalliset eväshetket maastossa. Matkailuyrittäjä apulaisineen on varmistanut ennalta, että suhteellisen lyhyen hiihtolenkin varrelta löytyy suden ja miksei muidenkin mielenkiintoisten eläinten jälkiä. Tarvittaessa opastettava ryhmä kuljetetaan ensin autolla sellaiseen paikkaan, josta jäljille on helppo päästä. Maastossa opas apulaisineen hiihtää edellä avaten turisteille latua. Jälkien seuraamisen ja valokuvaamisen jälkeen ryhmälle maistuu taas ruoka ja sauna majoituskohteessa.

Yksi matkailuyrittäjä aikoo kokeilla jäl-

kiihihtoja suunnilleen tällaisella konseptilla. Hänelle tulevat ryhmät koostuvat kokonaan ulkomaisista turisteista. Tällaisten matkojen työllistävä vaikutus ja taloudellinen hyöty jakaantuvat huomattavasti laajemmalle kuin vain yhden matkailuyrittäjän osaksi.

Hieman vaikeammin toteutettavia, mutta kenties mahdollisia matkailuideoita olisi retkien järjestäminen loppukesästä paikoille, joilla voi kuulla susien ulvovan. Loppukesästä ja alkusyksystä sudenpen-nut opettelevat ulvomaan ja lauma on siinä mielessä aktiivinen. Oleellista niin tässä kuin muissakin vaihtoehdoissa on tietenkin se, ettei susia häiritä.

Kuvauspaikkojen järjestäminen ulkomaisille luontokuvaajille on jo nykyisellään toimivaa bisnestä. Susien saaminen valmiille piilokojuille ei ole niin helppoa kuin vaikkapa karhun, mutta sekin voi onnistua.

Osalle luontomatkailijoista jo se riittää matkailulliseksi vetonaulaksi, että retki-alueella on ”aitoa luontoa” luonnonvaraisine eläimineen – myös suurpetoja. Eläimiä ei siis tarvitse nähdä, eikä välttämättä niiden jälkiä tavata retken aikana.

Pohjois-Amerikassa susiturismi on suuren luokan liiketoimintaa susikeskuksineen ja jopa helikopterilla tehtyine tähystyslentoineen. Paikoittain matkailun

volyyymi ja toteutustavat ovat siellä jo siinä mielessä yliampuvia, että eläinten rauha ja erämaan ekologinen hyödyntäminen ovat kyseenalaistuneet.

Kuhmossa avattiin kesällä 2005 suurpetokeskus Petola, joka tarjoaa matkailijoille tietoa kaikista suurpedoistamme. Etupäässä hienojen kuvien avulla toteutettu perusnäyttely on hyvä kohde luokkaretkeiläisten tai keiden tahansa matkailijoiden ohjelmaan.

Sudet ovat luonnollisesti myös monen eläintarhan ja eläinpuiston vetonauloja. Suomessa niitä on Ähtärin ja Ranuan eläinpuistoissa. Lähin eläintarha, joissa susia voi nähdä, löytyy Tukholman Skansenilta. Eläinpuistoilla on varmasti oma koulutuksellinen ja elämyksellinen merkityksensä, mutta suden hyödyntämisen voisi jatkossa toivoa perustuvan ennen muuta vapaiden susien viehätysvoimaan.

Susi ja susiryhmä – monipuolinen harrastus

Susi saa aikaan ihmisissä tunteita. Kiinnostus sutta kohtaan on voimakasta, onhan se maassamme erityisen harvinainen ja suojeltu eläin. Vain harva on kuitenkaan nähnyt suden luonnossa, ehkä siinä piilee

osittain kiinnostuksen syy. Vai johtuuko se siitä, että suden elämä muistuttaa sosiaalisuudessaan ja perhekeskisyössään ihmisten elämää? Susi muistuttaa myös villistä ja alkuperäisestä luonnosta.

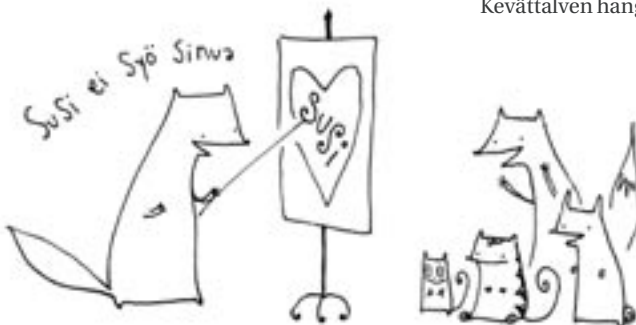
Kun susiin liittyvä toiminta kiinnostaa

Monia susi kiinnostaa koiraharrastuksen kautta, onhan susi villi ja vapaa salojen koiraeläin. Suomessa toimii muutamia järjestöjä ja yhdistyksiä, joiden toiminta liittyy suden suojeluun. Yksi näistä on Luonto-Liiton Susiryhmä. Susiryhmä tarjoaa toimintaa suden suojelusta ja ekologiasta kiinnostuneille nuorille ja vähän vanhemmillekin.

Susiryhmä järjestää muun muassa retkiä, kursseja ja kouluttaa petolähettiläitä, jotka kiertävät kouluilla kertomassa peidoista, erityisesti sudesta. Tämän lisäksi ryhmä ottaa aktiivisesti kantaa petokeskusteluun. Susiryhmä tarjoaa kanavan osallistua suden suojeluun monipuolisesti. Toiminnan lisäksi Susiryhmän mukana on mahdollisuus tavata samanhenkisiä ihmisiä ja kartuttaa kansalaisvaikuttamisen taitoja.

Suden jäljillä

Leveillä metsäsuksilla hiihtäminen asian-tuntevien oppaiden johdolla on mukavaa. Kevättalven hanget ovat kantavia ja jos hy-

vä tuuri käy, niin aurinko paistaa ja kohottaa tunnelmaa. Susiryhmä on järjestänyt usean vuoden ajan jälkihiihtoja Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja ulkomaillakin. Hiihdoilla on mukana kaikenikäisiä sudesta kiinnostuneita luonnonharrastajia ympäri Suomen. Useasti hiihdoilla on onnistuttu näkemään suden jälkiä ja niitä on seurattu välillä aina haaskallekin asti. On kuitenkin tärkeää, etteivät hiihtäjät meneliän lähelle haaskaa, jotta sudet tulevat vielä uudelleen ruokailemaan kaatamallaan hirvellä. Suden jälkien lisäksi hiihdoilla on tarkkailtu muidenkin metsäneläinten lumijälkiä. Iltaisin ruoka maistuu kämpällä ja sauna kruunaa päivän. Vauhti hiihdoilla on inhimillinen. Ei tarvitse pelätä, että muutaman vuoden hiihtotauko olisi este mukavalle, yleensä pitkän viikonlopun mittaiselle hiihtoreissulle.

Konkreettista sudensuojelutyötä

Susiryhmä on ollut mukana rakentamassa kotieläinten suojaksi petoaitoja niin sanotuissa susiaitatalkoissa. Tällä hetkellä Suomeen on rakennettu noin 40 petoaitaa. Aitojen rakentaminen on konkreettista sudensuojelutyötä ja se käy myös kuntoilusta. Toisinaan susiaitatalkoot ovat leirien kaltaisia tapahtumia, missä on mahdollisuus saada tuntuma myös paikalliseen petokeskusteluun. Susiaitoja on rakennettu Pohjois- ja Etelä-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla, eli alueilla, missä susia liikkuu. Petoaidat suojaavat kotieläimiä ja susia. Petoaitojen rakentaminen on ennaltaehkäisevää työtä petovahinkojen estämiseksi.

Asenneilmapiiriin vaikuttamista

Susiryhmä kouluttamaa viikonlopun mittaisilla petolähettiläkursseilla henkilöitä, jotka kiertävät yläkouluissa ja lukioissa kertomassa ja keskustelemassa suden ekologiasta, käyttäytymisestä ja petoasenteista. Kouluvierailuja tehdään paikkakunnilla, joilla on ollut susihavaintoja. Oppituntien tarkoituksena on herättää asiallista ja faktoihin perustuvaa keskustelua. Oppituntien pitäminen on vuorovaikutteista oppimista, kokemusten ja näkemysten vaihtoa petolähettilään ja oppilaiden välillä.

Ympäristökasvatusta

Susiryhmä, kuten sen emojärjestökin, panostaa ympäristökasvatukseen ja leiritointintaan. Ympäristökasvatusta Susiryhmä on tehnyt muun muassa susidraaman kautta. Draamassa vetäjä ja osallistujat keskustelevat sudesta, eläytyvät ja kokeilevat, miltä tuntuu itse olla susi ja muodostaa lauma. Draaman kautta pyritään ymmärtämään suden maailmaa. Suden maailmaan heittäytyminen on hauskaa ja draaman toteuttaminen ryhmän kanssa on innostava elämysmatka suteen. Susidraamaa voi tehdä lasten, nuorten ja aikuistenkin kanssa. Susiryhmä on kouluttanut susidraama-ohjaajia "Suden silmin"-kursseilla.

Susiryhmä järjestää myös leirejä lapsille ja nuorille. Leireillä on perehdytty suden lisäksi myös muihin suurpetoihin, erityisesti karhuihin. Osallistumisen lisäksi Susiryhmän kautta voi tulla leireille myös ohjaajaksi. Kainuussa, Kuhmossa järjestetyillä leireillä on vietetty öitä karhukojussa ja leireillä on toden totta nähty karhuja.

Susipolitiikkaa

Mikä voisi olla tylsempää kuin politiikka ja byrokratia, mutta sitäkin Susiryhmän toiminta toisinaan on, susipolitiikkaa. Susiryhmän aktiivit kirjoittavat tiedotteita, laativat kannanottoja ja ottavat osaa yhteiskunnalliseen petokeskusteluun. Vaikka aihe saattaa kuulostaa haastavalta, se on hyvä tapa oppia yhteiskunnan rakenteista. Susiryhmä on saavuttanut aktiivisella toiminnallaan sellaisen aseman, että myös meiltä suden suojelijoilta toisinaan kysytään, kun päätöksiä suden osalta tehdään. Sitkeys palkitaan ja se tuntuu hyvältä.

Tule mukaan!

Kynnys tulla mukaan Susiryhmän toimintaan on matala. Susiryhmäläisten ei tarvitse olla asiantuntijoita, sillä ryhmän mukana oppii. Susitietoa saa myös susiryhmän omasta tiedotuslehdestä, Suden Ajasta. Siinä kerrotaan monipuolisesti ajankohtaisia suteen ja muihinkin suurpetoihin liittyviä asioita.

Tervetuloa kokoontumisiin, retkille ja aitatalkoisiin!

Lue lisää sudesta:

Internetissä:

www.environmental-studies.de/projects/20/wolves-2.html

www.de5stora.com

www.lioncrusher.com

www.luontoliitto.fi/susiryhma

www.suurpedot.fi

www.tunturisusi.com

www.wolfsonalaska.org

www.wolfpark.org

Kirjoissa:

Jukka Bisi & Sami Kurki: Susipuhetta Suomessa, 2005.

Jim Brandenburg: Veljemme susi - unohdettu lupaus, 1993.

Magnus Elander & Staffan Widstrand: De Fem Stora, 2002.

Barry Holstun Lopez: Of Wolves and Men, 1979.

(sutta pääosin antropologisesta näkökulmasta)

Antero Järvinen: Ihmiset ja eläimet ”humanistin eläinkirja”, 2000.

(sudestakin muista kuin biologisista näkökulmista)

Kaarina Kauhala: Koiran villit sukulaiset, 2000.

Veli Lyytikäinen, Hannu Luotonen, Ilari Uotila,

Juho Kotanen, Timo J. Hokkanen: Pohjois-Karjalan suurpedot - Erämaisen luonnon ja ihmisen rinnakkaiseloä itäisimmässä Suomessa, 2004.

Mech, L.D & L.Boitani: Wolves: Behaviour, ecology and conservation, 1972.

Erkki Pulliainen & Lassi Rautiainen: Suurpetomme, 1999.

Luonto-Liitto
Annankatu 26 A, 5. krs
00100 Helsinki
Puh. 09-6844420

info@luontoliitto.fi
www.luontoliitto.fi

susiryhma@luontoliitto.fi
www.luontoliitto.fi/susiryhma

